

Jan E. Jørgensen og
Folketingets Kulturudvalg

HOVEDGÅRDEN
Hovedgårdsvej 7
8600 Silkeborg
Tlf. 86 82 14 99

www.museumsilkeborg.dk
info@museumsilkeborg.dk

Vedr. museumsreformen

05.06.24

Kære Jan E. Jørgensen, Cc. til folketingets kulturudvalg.

Mange tak for at række ud på denne måde for at høre om vores syn på museumsreformen. Jeg har naturligvis læst aftalen – er stadig i chok - og har stort set ikke beskæftiget mig med andet lige siden.

Lad mig allerførst gratulere med, at det lykkedes at gennemføre en museumsreform med stor, politisk opbakning og at denne, samlet set, tilførte de danske museer flere midler. Det kan man, kun glæde sig over.

På Museum Silkeborg er der imidlertid ikke nogen glæde. Vi er endt som tabere i reformen, både ved at miste penge og ved at blive placeret i den absolutte bundkategori af museer, der karakteriseres som lokale museer. Og hvordan er det så endt sådan?

Én ting er de principper, man er blevet enige om i aftalen, en anden er selve udmøntningen. Her ser jeg en stor forskel mellem intention og udførelse. Der er simpelthen begået fejl. Også hele princippet om, at det er museets samling, og hvor den er indsamlet, der er afgørende for indplaceringen i kategorier, er problematisk. Nuvel, museer HAR samlinger, men de ER ikke deres samling. Samlingens værdi er heller ikke betinget af hvor den stammer fra, men hvilken betydning den har, og endelig er det ikke selve samlingen, men hvordan museet arbejder med samlingen og ikke-materielle dele af kulturarven, der gør den relevant for det omgivende samfund, det være sig lokalt, regionalt, nationalt eller internationalt.

Det er også en gåde hvorfor museumsreformen er endt med at cementere en ny form for vilkårlighed i stedet for den gamle, man ville til livs. Man gik til arbejdet med beslutsomhed. Nu skulle det være slut med historisk betingede tilskud, som ingen længere vidste hvorfor var givet. Objektive og gennemskuelige kriterier skulle afgøre hvordan statstilskuddet skulle fordeles. Man kan ikke sige at den del er lykkedes når hele 2/3 af statstilskuddet gives på baggrund af et skøn, der placerer museerne i 5 kategorier, angiveligt efter samlingens betydning: 1. lokal, 2 regional, 3 national, 4 særlig national, 5 international. Det er helt ugennemskueligt hvorfor det enkelte museum lige er havnet i den kategori det er. 20 ord beskriver således Museum Silkeborgs indplacering, der er foretaget helt uden forudgående kontakt med museet – og uden noget indgående kendskab til museet kan vi også konstatere. Da 2/3 af tilskuddet gives i form af tilskud, der kobles til denne indplacering, er det naturligvis af største vigtighed, at denne er korrekt. Den er så at sige fundamentet. Museum Silkeborg er blevet placeret i kategori 1 – altså det allerlaveste niveau, med – angivelig - kun lokal interesse. Disse få ord indplacerer museet:

Samlingen er indsamlet i Silkeborg Kommune. Samlingen består af kulturhistoriske genstande med Tollundmanden, som har høj betydning for dansk kulturarv.

For det første er det rystende, at disse 20 ord bliver bestemmende for tilskudsindplaceringen, rangordningen og dermed udviklingspotentialer for Museum Silkeborg. Det er rystende, fordi det er oplagt, at den, der har skrevet ordene ikke beskriver museet, dets samling eller dets arbejdsfelter i det hele taget. Dernæst er det rystende, at man i sætningen efter at have karakteriseret Tollundmanden, som havende *høj betydning for dansk kulturarv*, kan komme frem til at museet skal placeres i kategori 1 og dermed menes kun at være af lokal betydning. I aftale teksten står ellers at *"Der er også taget stilling til, om samlingen overordnet set har flere genstande af særlig værdi, kvalitet eller betydning, som kan placere samlingens betydning i en højere kategori end det geografisk afgrænsede indsamlingsområde"*. Men Tollundmanden, der er verdens mest berømte og ikoniske moselig, og Ellingkvinden, som vi også udstiller, vurderes tilsyneladende ikke til at rumme denne *særlige værdi, kvalitet eller betydning*.

Det er oplagt, at der må være tale om en graverende fejl, og det er heldigt, at fejlen let kan rettes ved at placere Museum Silkeborg i den rette kategori, som må være mindst kategori 3. Hvis den ikke bliver rettet inden reformen træder i kraft, vil det være ødelæggende for det arbejde, vi har lavet med at promovere moseligene og deres historie på museet i årevis.

Tollundmanden er ganske enkelt verdens mest berømte moselig! Lige siden 1954, hvor hans sidste måltid blev prøvesmagt på BBC, har han været på toppen af ønskelisten over medvirkende i diverse tv-dokumentarer i ind- og særligt udland. Undertegnede har været direktør på museet i 12 år, og har i den tid deltaget i utallige filmproduktioner med filmhold fra England, Frankrig, USA, Irland, Italien, Sverige, Japan, Canada og Danmark. Alene i 2023 var Tollundmanden hovedperson i ikke mindre end 4 forskellige produktioner fra Frankrig, England, Georgia (USA) og Canada. På det punkt formoder vi, at Tollundmanden slår selv skuespilleren Mads Mikkelsen.

Moselig er en ganske særlig fundgruppe, og i Danmark har vi de bedst bevarede. Museum Silkeborg er central i forskningen i og formidlingen af de danske moselig og har været det i årtier. Nogle af de bedst kendte danske moselig stammer fra Silkeborg Kommune – foruden Tollundmanden også Grauballemanden, Ellingkvinden og Frederiksdalmanden. Moseligene er derfor kernen i Museum Silkeborgs arbejde. Vi har indenlandske forskningssamarbejder med Aarhus Universitet, Moesgaard Museum og Nationalmuseet. Vi har internationale samarbejder med forskere fra Frankrig, England og Italien. Vi har til stadighed kontakt med andre museer, der ønsker at arbejde med Tollundmanden rent formidlingsmæssigt – p.t. korresponderer vi med Musée de l'Homme i Paris om at udlåne en kopi af Tollundmanden til en udstilling. Museet livestreamer undervisning om Tollundmanden internationalt til både engelske skoleklasser og sågar en klasse fra Kuala Lumpur, Malaysia, som skulle skrive opgaver om Tollundmanden. Senere, på denne grundlovsdag, skal undertegnede forelæse virtuelt om moselig for en gruppe universitetsstuderende ved Universitetet i Pisa, Italien. Det er så lokale vi er.

Museum Silkeborg arbejder med andre temaer på landsplan, f.eks. historien om papirproduktion i Danmark, og St. St. Blicher, men især historien om moseligene hæver os op i en klasse, hvor vi er internationalt relevante. Men der er vi det til gengæld også. Moseligene – i særdeleshed Tollundmanden - er verdensberømte og vi ser os følgelig naturligt, som en del af turisterhvervet i Silkeborg. Vore besøgende rummer, foruden danskere, 18 forskellige nationaliteter. Jeg er derfor ganske rystet over den fejl, der er sket med indplaceringen i gruppen af lokalmuseer. Derfor vil jeg gerne endnu engang takke for at spørge ind. Jeg vil meget gerne i dialog om de uhensigtsmæssigheder en ellers velmenende museumsreform har medført.

Til slut vil jeg sige, at Museum Silkeborg langt fra er det eneste museum der er blevet fejlplaceret i kategorierne. Et af de mest grelle andre eksempler er Museum Odense. Museet, der foruden andre betydelige ansvarsområder og samlinger, rummer det nye, store H. C. Andersen Museum, er endt som et Kategori 3 museum, altså et museum med national betydning. Hvordan kan det være, at Museum Odense, der med udgangspunkt i Andersens fødehjem og samlinger af vidtrækkende international interesse og betydning fortæller historien om Danmarks mest berømte digter, der er oversat til utallige sprog og kendte og skattet over hele verden, af Slots- og Kulturstyrelsen er blevet bedømt som værende udelukkende af national interesse? Ikke engang særlig national interesse, på trods af, at han er en af de kandidater, der er i spil til at komme på danske pengesedler. Heller ikke international interesse, på trods af at hans formative eventyr læses i hele verden og spiller en stor rolle for udlandets syn på Danmark, og som må betegnes som en vigtig driver indenfor turismen. Det er jeg sikker på at Henrik Harnow, der er direktør på Museum Odense, også har en holdning til (hharn@odense.dk).

Med venlig hilsen
Ole Nielsen, direktør
on@museumsilkeborg.dk